

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

УДК 37(063).
973.202 я1

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

7. Cekaite A., Ekström A. Emotion Socialization in Teacher-Child Interaction: Teachers' Responses to Children's Negative Emotions. *Frontiers in Psychology*. 2019. Vol. 10. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01546>.

8. Goleman D. The brain and emotional intelligence: New insights. Northampton MA: More than sound, 2011. 65 p. URL: https://impactconnect.com.ng/wp-content/uploads/2023/06/The_Brain_and_Emotional_Intelligence-Daniel_Goleman.pdf

9. Link S. Socio-Emotional Development. *EBSCO Knowledge Advantage*. 2023. URL: <https://www.ebsco.com/research-starters/sociology/socio-emotional-development>.

10. Safe and Supportive School Environments. *Adolescent and School Health*. URL: <https://www.cdc.gov/healthy-youth/what-works-in-schools/safe-supportive-school-environments.html>.

11. Salovey P., Mayer J. D. Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Vol. 9, no. 3. P. 185-211. URL: <https://doi.org/10.2190/dugg-p24e-52wk-6cdg>

12. Why the Social and Emotional Climate at Your School Matters. *Walden University*. URL: <https://www.waldenu.edu/education-specialist/resource/why-the-social-emotional-climate-at-your-school-matters>.

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Марина Нетреба, кандидат філолол. наук, доцент кафедри
педагогіки та освіти

Поліна Неделько, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Початкова освіта»

SPECIFICS OF ORGANISING PROJECT ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOLS

Marina Natreba, candidate of philological sciences, associate professor of the
department of pedagogy and education

Polina Nedelko, master's student in Primary Education

Анотація. У статті розкрито особливості використання проєктної технології на уроках у початковій школі. Розглянуто класифікацію навчальних проєктів та охарактеризовано умови організації проєктної діяльності учнів у початковій школі.

Ключові слова: навчальний проєкт, проєктна технологія, початкова школа, співробітництво.

Abstract. The article reveals the peculiarities of using project technology in primary school lessons. It considers the classification of educational projects and characterises the conditions for organising project activities for pupils in primary school.

Keywords: educational project, project technology, primary school, cooperation.

Метод проєктів є невід'ємною частиною сучасної початкової школи, що базується на розвитку пізнавальних умінь, творчого потенціалу, здатності орієнтуватися в інформаційному середовищі, самостійно здобувати знання, а також на формуванні критичного й креативного мислення учнів молодших класів.

На сьогоднішній день проєктна діяльність у початковій освіті розвивається

у трьох основних напрямках:

1. Метод проектів як засіб інтегрованого навчання, що стимулює самостійну, творчу, вмотивовану та цілеспрямовану пізнавальну активність дітей.

2. Соціальні проекти з учнями, що передбачають їхню участь у вирішенні реальних соціальних питань і проблем.

3. Проектування в професійній діяльності педагога, яке полягає у створенні нових форм педагогічної взаємодії та освітніх моделей [1].

Серед основних завдань проектної технології в початковій школі на сучасному етапі можна виокремити: розвиток навичок самостійної роботи, уміння застосовувати знання в нестандартних умовах, формування комунікативної компетентності, залучення учнів до елементів науково-дослідної діяльності.

Проекти, що виконуються початковій школі, класифікуються за різними ознаками, а саме:

– за діяльністю, що домінує в проекті (дослідницькі, інформаційні, прикладні (практико-орієнтовані), творчі, ігрові, телекомунікаційні (використовуються переважно в четвертому класі за наявністю матеріальної бази, фахової підготовки вчителів інформатики, чітким визначенням теми та аудиторії проекту, контроль за їх проведенням);

– за кількістю навчальних предметів, охоплених проектами (монопредметні (внутрішньо-предметні), міжпредметні (інтегрується зміст декількох навчальних предметів), надпредметні (містять зміст дисципліни, яка не входить до програми початкової школи);

– за кількістю учасників проектів (індивідуальні, парні, групові, колективні);

– за тривалістю виконання (короткотривалі (міні проекти, що розраховані на термін від одного до декількох уроків протягом тижня), середньотривалі (розраховані від двох тижнів до двох–трьох місяців); довготривалі (розраховані на термін один-два семестри і більше));

– за характером контактів (внутрішні (проводяться в межах одного класу), однопаралельні та міжпаралельні (проведення в межах паралелі класів), міжшкільні (проводяться із залученням учнів різних шкіл району, міста), обласні, регіональні, усеукраїнські, міжнародні);

– за характером партнерської взаємодії (кооперативні, змагальні, конкурсні).

Як пересвідчує передова педагогічна практика, найбільш поширеними в початкових класах є такі типи проектів, як:

1) дослідницько-пошуковий;

2) інформаційний;

3) практико орієнтований;

4) творчий;

5) поєднання зазначених вище проектів (інформаційно-дослідницький, інформаційно-творчий, інформаційно-практико-орієнтований, інформаційно-пошуковий).

У таблиці 1 представлено опис найбільш поширених навчальних проектів.

**Типологія найбільш поширених у початковій школі навчальних проєктів
за методом**

Призначення	Структура проєкту	Очікувані результати
<i>Дослідницько-пошуковий</i>		
Дозволяє оволодіти основами проведення особистісного (чи групового) дослідження, зібрати інформацію (результат пошукової діяльності).	Має добре обмірковану структуру: тема дослідження, аргументація актуальності дослідження, визначення предмета й об'єкта дослідження, визначення завдань і методів дослідження, визначення методології дослідження, висунення гіпотези розв'язання проблеми і планування шляхів її розв'язання, добір матеріалів та інструментів, вибір форми презентації результатів.	Повідомлення, буклет, інтерактивна книга, створена в Book Creator, відеофільм, звіт дослідницької експедиції, прес-конференція тощо.
<i>Інформаційний</i>		
Спрямований на збирання інформації про будь-який об'єкт чи явище й передбачає аналіз та узагальнення добутих фактів	Чітко визначена із самого початку структура проєкту: мета, актуальність, методи отримання інформації (літературні джерела, ЗМІ, бази даних (у т.ч. електронні), інтерв'ю, анкетування тощо, методи обробки інформації (аналіз, узагальнення, зіставлення із відомими фактами, аргументовані висновки), результат, презентація (публікація, у тому числі в електронній мережі, обговорення).	Повідомлення, стаття, відеофільм, комікс, навчальна гра, відеофільм, ментальна карта, реклама тощо.
<i>Практико орієнтований</i>		
Виготовлення продукту, що має велике практичне значення для учасників проєкту і може бути корисним для вирішення проблем учнів тощо.	Готується за раніше обговореним сценарієм, у якому кожен учасник має свою визначену функцію та декілька етапів і координується керівником проєкту. Поетапні обговорення проблем, презентація одержаних результатів дозволяє чітко визначити практичну значущість отриманих результатів діяльності.	Інструкція, рекомендації щодо використання створеного продукту, словник термінів, ментальна карта, інтерактивна книга, комікс, абетка для малят тощо.
<i>Творчий</i>		
Сприяє підвищенню творчих здібностей учнів.	Не мають детально розробленої структури, вона розвивається в процесі роботи, відповідно до інтересів та логіки учасників проєкту, що заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх представлення.	Рукописний журнал, альбом, газета, буклет, флаєр, відеофільм, свято, вечір, конкурс, виставка малюнків тощо.

У процесі оцінювання значущості залучення молодших школярів до проєктної діяльності, вітчизняні дослідники та науковці підкреслюють, що головною особливістю цього методу є акцент не на простому засвоєнні учнями теоретичного матеріалу чи вивченні окремої теми, а на створенні конкретного, відчутного результату – матеріального або інтелектуального продукту. Такий підхід розглядається як інноваційна та ефективна форма організації освітнього процесу, яка вимагає комплексної, багатогранної діяльності. Її суть полягає у спільному прагненні всіх учасників освітнього процесу (учнів, учителів, а в окремих випадках – і батьків здобувачів освіти) до досягнення результату, що

гурткової діяльності, творчих майстерень чи під час самопідготовки;

– представлення результатів проектної роботи прямо на уроці у вигляді короткої презентації, демонстрації, обговорення чи захисту;

– проведення підсумкової презентації створеного інтелектуального або матеріального продукту під час позакласного заходу, що дозволяє інтегрувати проєкт у соціальне життя школи [7].

Щоб навчальний проєкт був ефективним і дійсно сприяв розвитку учнів початкової школи, його організація має відповідати ряду важливих вимог:

1) проєкт має бути продуманий заздалегідь, на етапі планування освітнього процесу;

2) його зміст і структура повинні враховувати інтереси, потреби та навчально-пізнавальні можливості учнів, а також ресурси й умови, доступні педагогічному колективу;

3) тема та результати проєкту повинні мати значення як для самих учнів, так і для їхнього соціального оточення (батьків учнів, однокласників, громади);

4) проєкт має містити елементи дослідження, тобто передбачати пошук інформації, аналіз, формулювання гіпотез, обґрунтування висновків;

5) результатом реалізації має стати набуття учнями нових знань, умінь та компетентностей, які мають практичну спрямованість та можуть бути застосовані в реальних ситуаціях;

6) важливим аспектом є публічність: проєкт має бути представлений не лише наприкінці, а й на етапах його реалізації, що сприяє розвитку комунікативних навичок і навичок самопрезентації;

7) підхід до реалізації проєкту має бути варіативним: учні можуть працювати над одним спільним проєктом або поділитися на кілька груп, кожна з яких працюватиме над окремим, але тематично пов'язаним проєктом [8-10].

Такий підхід до організації проектної діяльності сприяє формуванню в учнів активної позиції в навчанні, розвитку міжпредметних зв'язків, критичного мислення та навичок командної роботи.

Ефективне впровадження проектної технології в освітній процес початкової школи потребує від учителя дотримання певних педагогічних умов і професійної гнучкості. Учитель початкових класів має чітко розуміти, що успішна реалізація дослідницького проєкту передбачає продуману організацію його етапів, а також визначення рівня участі та домінування кожного із суб'єктів освітнього процесу (учителя й учня) на різних етапах роботи над проєктом [11].

У процесі організації проектної діяльності учитель початкової школи виступає не тільки і не стільки традиційним джерелом знань, скільки координатором, наставником і консультантом. Його роль полягає в підтримці, спрямуванні та наданні допомоги в разі потреби, тоді як учні беруть на себе активну участь у розробленні, плануванні та реалізації проєктів. Така модель співпраці змінює звичні функції учасників освітнього процесу, надаючи здобувачам освіти більше самостійності, ініціативи та відповідальності, а вчителю – ролі супроводжувача, радника та організатора навчального середовища.

Учитель, який працює з молодшими школярами і використовує у своїй

практиці метод проектів, має чітко уявляти структуру та типи проектів, які він планує реалізовувати разом з дітьми. Педагогічна практика свідчить, що доцільним є поступове ускладнення форм і тривалості проектної діяльності: від короткотривалих проектів, які охоплюють лише один-два уроки і стосуються одного навчального предмета, до довготривалих міжпредметних проектів, що охоплюють кілька навчальних тем і передбачають широку міждисциплінарну взаємодію. Аналогічно змінюється й форма організації учнів: від індивідуальної до групової, а згодом – до загальнокласної роботи над спільною темою [1].

Успішна організація проектної діяльності в початковій школі вимагає від учителя обов'язкового урахування вікових, психологічних і фізіологічних особливостей молодших школярів. Для того щоб викликати у дітей інтерес і бажання самостійно працювати над проектом, важливо дібрати таку проблему або тему, яка буде відповідати їхнім пізнавальним інтересам, особистому досвіду та рівню розвитку. Завдання мають бути достатньо складними, щоб стимулювати інтелектуальну активність, але водночас посильними, тобто перебувати в зоні їх найближчого розвитку, щоб не викликати фрустрації чи втрати мотивації [2].

Метод проектів вирізняється рядом характерних рис, які роблять його особливо ефективним початковій школі. Однією з ключових особливостей є наявність важливої, значущої для учнів проблеми, розв'язання якої потребує активного залучення дітей. Вихідною точкою у плануванні та реалізації проектів завжди виступають інтереси самих школярів, їхні захоплення, потреби та прагнення до пізнання світу. Це дозволяє забезпечити стійку позитивну мотивацію до навчальної діяльності.

Основним принципом у використанні методу проектів є домінування самостійної активності учнів. Школярі виступають не як пасивні споживачі знань, а як ініціативні учасники, які самостійно обирають шляхи досягнення результату. Вони працюють у різних формах (індивідуально, в парах або групах), що дає можливість розвивати як особистісні, так і комунікативні навички. Особлива увага приділяється зв'язку навчального матеріалу з реальним життям, що робить навчання більш осмисленим і прикладним [4].

Ще однією особливістю методу проектів є його міжпредметний та надпредметний характер. Це означає, що в межах одного проекту можуть інтегруватися знання та навички з різних навчальних дисциплін, а також із сфер мистецтва, культури, суспільного життя. У результаті учні створюють практично значущі матеріали – продукти проектної діяльності, що можуть мати різну форму (плакати, моделі, презентації, виставки тощо), але завжди є придатними до використання на практиці.

Завдяки методів проектів учні переходять з позиції об'єкта навчання в позицію суб'єкта, тобто вони стають активними творцями власного навчального досвіду. Цей підхід включає елементи особистісно орієнтованого навчання, педагогіки співпраці, а також діяльнісного підходу, що формує внутрішню мотивацію та відповідальність за результат.

Таким чином, застосування методу проектів стимулює молодших школярів до розв'язання актуальних пізнавальних і творчих завдань, які потребують

осмисленого використання набутих знань. Діти розвивають навички пошуку інформації, її обробки, навчаються працювати в команді, виконувати різні соціальні ролі, координувати спільні дії. Правильно організоване проектне навчання в початковій школі стає ефективним інструментом активізації пізнавальної діяльності, розвитку творчого мислення та формування ключових особистісних якостей. Саме метод проектів найповніше сприяє партнерській взаємодії між учнем і вчителем, що є основою особистісно орієнтованої освіти.

Список використаних джерел:

1. Алексєєв В. Проекти в початковій школі. *Початкова освіта*. 2018. №17. С. 39-43.
2. Білик В. Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. №5. С. 6-9.
3. Бодько Л. Метод проектів як засіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання. *Початкова школа*. 2013. № 10. С. 1-5.
4. Василець Я. Є. Формування умінь проектного навчання на урках «Я досліджую світ» засобами підручників. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. № 40. С.67-72.
5. Даніліна І. В. Навчальні проекти у початковій школі. Харків: Основа, 2016. 160 с.
6. Кириленко О. С., Барнич О. В., Мамчич О. Б. Практичний аспект формування навичок 4К на уроках читання в НУШ. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2021. № 32. С.29-32.
7. Коваль В.О., Василець Я.Є. Формування умінь проектного навчання на уроках «Я досліджую світ» засобами підручника. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 40: Вид-во Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2021. С.67-72.
8. Комар Т. В. Методологія проектної діяльності: теоретичний аспект. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013, №2(8). С. 102-107.
9. Мачача Т. С. Дизайн і технології. НУШ 1 клас: навчально-методичний посібник для вчителя. Київ : Видавництво «Освіта», 2020. 64 с.
10. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»: практико-орієнтований модуль: навчально-методичний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад.: Т. Я. Грігченко, О. В. Лоюк. Умань : ВПЦ «Візаві», 2023.
11. Організація проектної діяльності екологічного спрямування в початковій школі: навчально-методичний посібники / упорядники: Коваль О. В., Карпенко О. Ф. Чернігів : Десна Поліграф, 2020. 96 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНІВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

*Леніна Задорожна-Княгницька, доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки та освіти*

*Олександр Пучин, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю Менеджмент*

CHARACTERISTICS OF THE LEVELS OF PROFESSIONALISM OF TEACHERS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

*Lenina Zadorozhna-Knyagnytska, doctor of pedagogical sciences, professor of the
department of pedagogy and education*

Oleksandr Puchyn, master's student in Management

Анотація. У статті подано характеристику рівнів професіоналізму вчителів школи. Описано етапи розвитку професіоналізму вчителя. Подано комплекс ознак, які притаманні